

II

USTAŠKO-DOMOBRAŇSKA DOKUMENTA

IZVJEŠTAJ TRE EG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 2 APRILA 1942 GOD. O NAPADU PARTIZANA NA KOLONU USTAŠKO-DOMOBRANSKIH KAMIONA NA PUTU SOKOLAC — MOKRO

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER — ODSJEK ZA ŠIFRU

O ev! broj 94

BRZOJAVKA

Predata:

2/IV 1942 god. u 2300 sati od D.K.P. Sarajevo pod br. 48

Primljena u Odsjeku za šifru:

3/IV 1942 god. u 0400 sati od D.K.P. Zagreb pod br. 94

SADRŽAJ DESIFRATA

MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA

Glavni stožer

1935 — Danas na Romaniji odmetnici napali našu preselicu Mokro — Sokolac.

Pratnja uz pripomo zrakoplova stupila u borbu i spasila najve i dio preselica.

Odmetnici uspjeli da oplja kaju i zapale elni samovoz.

Ja ina neprijatelja oko 500. Naši gubitci 16 mrtvih i 9 ranjenih.¹

Zrakoplovi su bacili hranu posadi u Rogatici.²

Zrakoplov, koji je nosio hranu za V. Vakuf nije vidjeo ni italijanske ni naše ete a ni uobi ajeni znak na tlu nije bio, te hrana nije ni ba ena.

III DOM SBOR GLST

Op. br. 1594

¹ Napad na ustaško-domobranske kamione na putu Mokro — Sokolac izvršio je Mokranjski bataljon Romaniskig odreda.

* Rogaticu su tada blokirale jedinice Prve i Druge proleterske brigade, ali partizanskim jedinicama nije uspjelo zauzeti ovaj grad. Sredinom aprila 1942 god. borci Druge proleterske brigade bili su prodrli u Rogaticu, tukli se po ulicama, ali nisu mogli da zauzmu nekoliko utvr-
emn tacaKa, koje je neprijatelj uporno branio, i morali su se povu i.

**IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
OD 3 APRILA 1942 GOD. O STANJU NA PODRUJU ROMANUE,
OKO ROGATICE I MRKONJIC GRADA**

PRILOG DNEVNOM IZVJEŠ U BR. 93

KRATKA OCJENA TAKTIKE SITUACIJE:

1. — U oblasti **Petrova Gora** akcije se uspješno nastavljaju. Ali se može smatrati, da zauzeto zemljište nije dovoljno proišeno, pošto se u pozadini neprekidno ponavljaju napadaji na preselice sa hranom i strijeljivom.

2. — U posljednje vrijeme opaža se jača živost pobunjenika u prostoru **Šamarice planine**.

Ova se živost za sada može smatrati kao želja za uznemiravanjem našeg pučanstva u oblasti Petrinje i Gline, kako bi se eventualno naše snage koje sada operiraju u oblasti Petrove Gore, oslabile i time oslabio pritisak u ovoj oblasti.

3. — U estali napadaji na naše preselice na **Romaniji planini** jasno ukazuju namjeru pobunjenika, da presjeku cestu na Romaniji planini u rejonu Ljeljen, te da tako presjeku jedinu postojeću u obokrbnu vezu naših posada kod Sokolca, Han Pijeska i Rogatice.

Ovo stanje naglašava potrebu što skorijeg poduzimanja jedne veće zajedničke akcije naših i saveznih snaga sa ciljem iščista Romanije planine.

4. — Stanje u **Rogatici** nepromijenjeno. Pošto se je uspješno baciti hranu našoj posadi u Rogatici poslije višekratnih bezuspješnih pokušaja naših krilaša, to je stanje bar za sada u nekoliko popravljeno.

5. — Stanje **Varcar Vakufa** zabrinjava. Pošto krilaš, koji je 2. travnja letio iznad Varcar Vakufa nije primjetio ni naše ni talijanske čete i pošto nije primjetio uobičajeni znak na tlu, to smo sada u neizvjesnosti u pogledu Varcar Vakufa. Talijani su nam obećali — na našu intervenciju, da za dogledno vrijeme neće još napuštati Varcar Vakuf, a da će ga napustiti nas o tome nisu još izvijestili.

Uslijed toga može se pretpostaviti, da krilaš nije mogao to ustanoviti stanje u Varcar Vakufu i da se tamo još nalazi naša i talijanska posada.

VLASTITE NAMJERE TAKTIKE PRIRODE:

1. — U oblasti Petrinje i Gline zapovjedništvo I. domobranskog slobora produžiti će iščista sa raspoloživim snagama, a za za-

štitu Petrinje traži upu ivanje jedne ustaške bojne ili jedne bojne Poglavnikove ustaške domobranske pukovnije.

2. — O oblasti Rogatice vodi se neprekidna briga od strane zapovjedni tva III. domobranskog sbara.

3. — Radi to nog ustanovljenja situacije u Varcar Vakufu tražiti podatke od zapovjedni tva II. talijanske armate preko našeg astnika za vezu kod II. armate. Ovo je ve pokušano, ali se veza još nije mogla dobiti, pošto je navodno pokvarena brzoglasna linija sa Sušakom. O ovome je izvještena talijanska vojna misija u Zagrebu, koja e nam dati potrebite podatke im to bude mogu e.

4. — U oblasti Petrove Gore produžiti operacije koje su sada u toku, dok se sigurno ne ovlada cestom Slunj — Velika Kladuša. Zatim im prije zatvoriti podru je izme u Mrežnice i Korane sa juga, na pravcu ceste Slunj — Primišlje, pa poduzeti iš enje ovoga prostora sa juga prema sjeveru. Ovo iš enje podpomo i sa sjevera prema jugu sa posadom iz Karlovca.

U do sada zauzetom prostoru postaviti oružni ke postaje i poduzeti podrobno iš enje.

(M.P.)

Glavar glavnog stožera,
General-poru nik,
(Laxa),
Laxa

BR. 117

**IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
OD 5 APRILA 1942 GOD. O BORBAMA U BOSNI**

DNEVNO IZVJEŠ E BR. 95

(po podacima primljenim 5. travnja 1942 godine do 9 sati)

b) II. DOMOBRANSKI SBOR:

4.IV. Njemci iz Zvornika su gotovo bez odpora zauzeli Dri-tt ja u. Istog dana pobunjenici su u dva maha napali naš položaj kod s. Capardi (10 km zapadno od Zvornika) u težnji da se prebace na Majevicu, ali su odbijeni.¹

¹ Dijelovi Bir anskog partizanskog odreda dolazili su do Capardi, ali nisu imali namjeru da idu na Majevicu.

Prema naknadno primljenim podacima izvršeno je 26 i 27.111. od strane oružnika i milicionara iš enje pl. Jelica (15 km jugoisto no od Tuzle). Tom prilikom uspjelo im je zauzeti Jelicu, s. Rožanj (20 km isto no od Tuzle) i visove oko s. Rastonica (3 km sjeveroisto no od s. Rožanj), ali zbog pomanjkanja streljiva morali su se povući i na svoje polazne položaje. U akciji poginulo je 10, ranjeno 50 odmetnika a uhvaćena 3 jataka. Zaplijenjene su 2 puške.²

No u 3/4. IV. izfne u željezni ke postaje Rjeica i Maglaj (na pru^i Doboj—Sarajevo) odmetnici su oštetili željezni ku prugu. Na ovom mjestu iskliznuo je teretni vlak, kojeg su odmetnici nakon toga djelimi no (3 vagona) oplja kali. Protuakcijom 1 sata i haubi kog voda odmetnici su protjerani. Radi se na popravki pruge i ona e u najskorije vrieme biti popravljena.³

Kod Banja Luke po elala je 4.IV. akcija prema Kotorištu⁴ (22 km jugoisto no od Banja Luke).

Oružni ka postaja iz Jasenovca javlja da je neutvr enog dana, neodre en broj odmetnika kod s. Orahova (12 km jugoisto no od Jasenovca (prešao r. Savu i zauzeo s. Jablanac) 1.5 km sjeveroisto no od s. Orahova). Ustaška ophodnja koja je amcima pokušala pre i u s. Jablanac nije uspjela, a suhim se u selo ne može do i zbog poplave⁵.

O juna kom držanju od Banja Luke odsje ene posade Kotorišta prilikom napada odmetnika 19. II. na Kotorište, svjedo i naknadno primljeno izvješ e ustaškog logora iz Kotorišta u kome se doslovce kaže:

Napad je uslijedio sa sviju strana sa snagom od oko 1200 neprijatelja. Naša posada je brojila oko 200 domobrana. Neprijatelj je uspio zauzeti neke naše položaje pa i neke ku e u gradu. U ogor enim borbama, koje su trajale cijeli dan naši hrabri doma i domobrani ne samo, da su odbili neprijatelja, nego su ga i porazili tako, kao možda nigdje u državi, kako su i same etni ko komunisti ke bande priznale. Ubijeno je oko 120—150, ranjenih preko 200, zarobljenih: 3 ranjena, 5 zdravih etnika-komunista. Zarobljeno je oko 40 pušaka, 2 samokresa, 1 dalekozor, te oko 2000

² Odnosi se na borbe majeve kih etnika protiv mjesne muslimanske milicije i žandarma. Ove borbe etnici su vodili pod vidom »oorbe protiv Turaka«, a imali su za cilj: raspirivanje mržnje izme u muslimana i Srba u ovim krajevima.

³ Pomenutu željezni ku prugu napadali su u ovo vrijeme partizani Ozrenskog NOP odreda.

⁴ Kotor Varoš

⁵ Ovaj napad na ustaše u selu Jablanac izvršili su dijelovi Drugog bataljona Drugog krajiškog NOP odreda.

komada strijeliva i par bombi. Od naših domobrana je 15 poginulo me u njima 14 katolika i 1 musliman, a 10 ih je ranjeno.⁶

c) III. DOMOBRANSKI SBOR:

Odmetnici se u ve em broju prikupljaju oko Rogatice.

Primje eno je prebacivanje odmetnika preko Ljeljena (9 km jugozapadno od Sokolca) na jug i od Vel. Gradine (k. 994-5 km južno od Sokolca) na zapad.

Zrakoplovi bacali su hranu za posadu i fiarod u Rogatici.

(M.P.)

Glavar glavnog stožera
general-poruknik
Laxa

BR. 118

**IZVJEŠTAJ DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 6 APRILA
1942 GOD. O PREGOVORIMA IZME U USTAŠA I OZRENSKIH
ETNIKA**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER — ODSJEK ZA ŠIFRU

O ev. broj 434

BRZOJAVKA

Predata:

6/IV 1942 god. u 1100 sati od D.K.P. Broda pod br. 184

Primljena u Odsjeku za šifru:

6/IV 1942 god. u 1600 sati od D.K.P. Zagreb pod br. 182

SADRŽAJ DESIFRATA
MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER

1000 = 4. divizija sa brojem 3225/tajno javlja:

etni ka komanda Ozren vjerovatno pritisnuta od strane seljaka radi obradbe zemljišta nudi pregovore.

• Pomenuti napad na Kotor Varoš izvršio je etvrti krajiški partizanski odred. Akcija je bila slabo organizovana i neuspjela. Ustaški navodi o gubicima, kao i broju partizana koji su u estvovali u napadu uveli ani su. Svega je napadalo oko 500 partizana.

Mišljenja sam da bi se zgodnim političkim poduhvatom mogla postići i satisfakcija.

Uvjete će oni predati 9. o. m.

Razgovore sam vodio lično¹, a od etničke strane prisutna 2 jugoslavenska astnika. Pripadaju komandi majora Boška Todrovića.

Izposlušajte, da na pregovore dođe opunomoćena osoba od vlade. Osjećamo se jako željno za mir.

II. DOM. SBOR
OP BROJ 764/taj

BR. 119

IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE HUM U MOSTARU OD 7 APRILA 1942 GOD. O BORBAMA ETNIČKA I ITALIJANA PROTIV PARTIZANA NA PROSTORIJI SLIVLJE — RILJE — BRATAC

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA HUM U MOSTARU

Prez. Broj: 1042/42.

Mostar, 7. travnja 1942

Borbe talijanske vojske i
etnička protiv partizana.

1) MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA
TAJNI TVO MINISTRA

ZAGREB

2) MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA
3) OBCE UPRAVNOM POVJERENICTVU
KOD II ARMATE TALIJANSKE VOJSKE

S U S A K.

Kotarska oblast u Nevesinju pod brojem 274/42 od 30 ožujka t.g. poslala je ovaj Velikoj Župi sljedeće izvješće:

»Zapovjeditelj tvoj oružni koga vodi u Nevesinju dopisom taj. broj 226/42 od 30. III. 1942 dostavlja sljedeće:

»Od 20 ovog mjeseca do 27 ovog mjeseca trajale su borbe ta-

¹ Tadašnji ustaški pukovnik Gustović, kasnije unaprijeđen od ustaša u čin generala. Osuđen i strijeljan kao ratni zločinac 1946 god. u Beogradu.

lijanske vojske i etnika protiv partizana, koji su udarili od sela Slivlje, Rilje i Brata¹.

Rezultati borbi nisu se mogli utvrditi sve dok se talijanska vojska nije povukla naglo u Nevesinje 27 ovog mjeseca poslije podne.

Talijani su pustili etnike da se bore protiv partizana, a oni su, izgleda bili u drugoj borbenoj liniji. Pošto je partizana bilo mnogo, etnici su razbijeni, a izgubili su oko 13 ljudi, oko 20 partizana ubijeno je u tim borbama².

Talijanska vojska se tada povukla u Nevesinje, a vođa etnika Petar Samardžić sa ostatkom od 15 ljudi povukao se u muslimansko selo Postoljani, gdje je tražio od muslimana pomoć protiv partizana govoreći, da će oni, etnici i prvi u borbu. Muslimani na to nisu htjeli pristati i koliko sam mogao utvrditi, Petar Samardžić otišao je u selo Obalj, odakle namjerava pobjeći i u Pisnu. Prema tome etnici su raspršeni i sada u Kifinom Selu su partizani, koji su ga do temelja opljačkali i odveli oko 38 ljudi- etnika u pravcu sela Brata i Lukavac, gdje im je stožer.

26 ovog mjeseca išao je jedan talijanski putnički samovoz kroz Kifino Selo u pravcu Nevesinja, te su ga dočekali partizani, bacili na isti bombe i ubili jednog talijanskog vojnika i satnika, a ubijen je i šofer. Pukovnik, koji je također bio u samovozu, izbjegao je smrti i došao u Nevesinje. Ovi vođaši su prevezeni u Mostar, a vojnik-šofer je sahranjen u krugu vojarne u Nevesinju.

Talijani su povukli iz Plužina i svoju stalnu posadu od 240 ljudi, a barake, koje su svojevremeno izgradili, zapalili su.

Poslije ovog povlačenja Talijana može se očekivati napad i na Nevesinje. Pošto su Talijani napustili u kratko vrijeme Ulog i Plužine, može se vjerovati, da će tako napustiti i Nevesinje i time dovesti u veoma kritičan položaj našu posadu i oružnike, a pogotovo stanovništvo.

Na znanje.

ZA DOM SPREMNI!

ZAMJENIK VELIKOG ZUPANA,
PODŽUPAN
(potpis ne itak)

(M.P.)

¹ Odnosi se na Prvi udarni hercegovački bataljon koji je tada dobio zadatak da prokrstari po Nevesinjskoj Površi. Ova akcija udarnog bataljona imala je više politički karakter: suzbijanje uticaja etnika, organizacija partizanskih jedinica i njihovo srećno izvanje i u vršivanju.

* Podaci o gubicima partizana netačni su: Udarni hercegovački bataljon tom prilikom nije imao gubitaka.

IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA HRVATSKOG DOMOBRANSTVA OD 8 APRILA 1942 GOD. O SITUACIJI U BOSNI

PRILOG DNEVNOM IZVJ0Š U BROJ 98

KRATKA OCJENA OPERATIVNE SITUACIJE:

1. — Akcija **južno od Karlovca** razvija se povoljno i bez ve-eg odpora pobunjenika.
2. — Akcija preduzeta **izme u Bos. Novog — Blagaja** — Lješljana— Dobrljina dala je u toku 7. IV. povoljne rezultate. Me utim izgleda, da su pobunjenici izvršili prikupljanje svojih **snaga** na sjevernom dielu podru ja akcije i pred mrak uspjeti obuhvatiti kolonu od Dobrljina sa tri strane i tako prinuditi ovu kolonu na povla enje ka Dobrljinu. Usljed toga, ciela zamišljena akcija i-š enja na ovome podru ju ne e imati željenog uspjeha, pogotovo jer je uslied novo stvorene situacije zapovie eno od strane I. domobranskog sbara povla enje ostalih dviju kolona u Bos. Novi.
3. — Na podru ju **Gradiškog zdruga** ponavljaju se stalna uznemiravanja.
4. — Na podru ju **Ozren planine** situacija bi se mogla popraviti u našu korist, ako je želja za mirom kod etnika iskrena.
5. — Akcija [protiv] pobunjenika [vo ena od p.pukovnika] Franceti a od Vlasenice ka Drinja i uspješno se razvija i postoji vjerovatno a, da e se uspjeti uzpostaviti vezu izme u Nijemaca kod Drinja e i naših eta na crti: Nv. Kasaba — Mili i — Vlasenica — Han Pijesak.¹ Na upit podpukovnika Franceti a radi Olova, Nijemci dali negativan odgovor.

VLASTITE NAMJERE OPERATIVNE PRIRODE:

1. — U oblasti Dobrljin — Lješljani — Blagaj — Bos. Novi izvršiti razvi anie krilašima i potom preduzeti bombardiranje iz zraka u cilju olakšanja situacije kod naših eta.
2. — U sporazumu sa Talijanima, uputiti e se I. bojna 12. pješa ke pukovnije iz Gospi a dne 9. o.mj. u Udbinu, a 1 sat Oto- a ke doknadne bojne iz Oto ca dne 8. o. mj. u Gospi .
3. — Prema izvješ u hrvatskog generala kod 718. njema ke divizije, 3. diviziji uputiti e se domobranske i milicionarske sna-

¹ O tadašnjoj vojno-politi koj situaciji na tom sektoru vidi dok. br. 115 primjedba br. 1.

ge iz Kladnja, Zuki a i Velje Glave u koncentri nu akciju prema Vlasenici. Dan i na in akcije još nepoznat.

ZA TO NOST:

Pro elnik Operat. Odjela,
Glavnostožer. pukovnik,
(Dragojlov),
Dragojlov

Glavar glavnog stožera,
General-poru nik,
Vitez (Laxa)
LAXA v. r.

BR. 121

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA VOJNE KRAJINE OD 8 APRILA 1942 GOD. O PREGOVORIMA SA ETNICIMA IZ GATAČKOG SREZA

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER — ODSJEK ZA ŠIFRU

O ev. broj 448

BRZOJAVKA

Predata:

8. travnja 1942 god. u 1340 sati od D.K.P. Sarajevo pod br. 185
Primljena u Odsjeku za šifru:
8. travnja 1942 god. u 1515 sati od D.K.P. Zagreb pod br. 256

SADRŽAJ DESIFRATA
MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER

400 naoružanih Srba¹ poslie borbe sa partizanima povuklo se u AVTOVAC.

Riešeni su da še i dalje bore protiv partizana zajedno sa talijanskom i našom vojskom i milicijom.

Talijani predlažu zapovjedniku Postajnog zapovjedni tva u GACKOM, da zatraži Srbe da se zajedni ki bore protiv partizana, što je ovaj odbio sa motivacijom da ne može bez odobrenja viših vojnih vlasti.

¹ Odnosi se na etnike popa Radojice Per'šića.

Predstavnici ovih Srba dolazili kod zapovjednika posade i izjavili, da su spremni boriti se protiv zajedni kog neprijatelja partizana.

Zapovjednik posade GACKO moli brzu odluku i upute.

Op. broj 696/Taj.

VOJKRA"

BR. 122

**IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
OD 8 APRILA 1942 GOD. O BORBAMA U BOSNI I HERCEGO-
VINI**

DNEVNO IZVJEŠ E Br. 98

(po podacima primljenim 8. travnja 1942 godine do 9 sati)

a; 1. DOMOBRANSKI SBOR:

5. IV. u 23 sata odbijen je bez vlastitih gubitaka odmetni ki napad na južni sektor Bos. Novog¹ (izme u r. Une i Sane).

Zrakoplovnim razvi anjem na prostoru s. Primišlje (11 km sjeverozapadno od Slunja) — Slunj — Vel. Kladaša (18 km sjeveroisto no od Slunja) primje ene su 7. IV. naše ete kod crkve Sv. Dor a u s. Cvijanovi Brdo (7 km sjeverno od Slunja). U cijelom prostoru: Hrv. Blagaj — Cvijanovi Brdo — Slunj nije primje ena nikakva borbena djelatnost, te se pretpostavlja da su naše ete bez odpora dostigle za 7. IV. odre enu crt u: Slunj — Cetin Grad (13 km sjeveroisto no od Slunja). Dalje je zrakoplovnim razvi anjem ustanovljeno da selo Primišlje i više sela izme u Primišlja i ... Tounjskog Trži a gore. Iz Ogulina se javlja da talijanske ete iz Ogulina vrše akciju preko s. Primišlja ka Slunju radi izvla enja njihove bojne iz Slunja.

U akciji na prostoru Bos. Novi — Dobrljin — Lješljani² kolona iz Blagaja izbila je 7. IV. uli sati na vis Ureševica (6 km sjeveroisto no od Bos. Novog), a zrakoplovnim razvi anjem primjena je u 13 sati u s. Lješljani (10 km sjeveroisto no od Bos. Novog). Kolona iz Dobrljina savladavši ja i odpor odmetnika na svom lijevom krilu dostigla je svoj dnevni cilj oko 5 km jugoisto no od

¹ Vojna Krajina

¹ Pomenuti napad na Bos. Novi izvršili su dijelovi Prvog krajiškog NOP odreda.

² Ovu borbu protiv domobrana vodili su partizani Prvog bataljona Drugog krajiškog NOP odreda.

Dobrljina. Njeni gubitci: 1 mrtav i 5 ranjenih. Ova kolona pred mrak 7. IV. obuhvaća je od odmetnika sa tri strane te da izbjegne obkoljavanju povukla se u s. Dobrljin. Sa 11 krilaša bombardirana su odmetnička uporišta na prostoru Bos. Novi — Dobrljin — s. Marini (20 km sjeveroistočno od Bos. Novog).

b) II. DOMOBRANSKI SBOR:

No u 6/7. IV. upalo je 25 pobunjenika u s. Venje (16 km sjeveroistočno od Požege) i odnijeli tamošnjim ustašama 3 puške sa streljivom.

Iste no i odbijen je napad na rudnik Cernik (2 km sjeverno od Nove Gradiške).

Žitelji pravoslavne vjere iz s. Jablanac (13 km jugozapadno od Okučina) odvedeni su po pobunjenicima u s. Orahovo (1,5 km jugozapadno od s. Jablanac). Katoličke obitelji preselile su se u s. Mlaka (4 km sjeverozapadno od s. Jablanac). Selo Jablanac je potpuno prazno³.

U selima na planini Ozren vide se bijele zastave. Primjećeno je živo komešanje izmeću odmetnika — četnika i partizana⁴. Iz s. Sokovac (18 km jugoistočno od Doboja) otvaraju partizani vatru na oklopne vlakove. No u 6/7. IV. spriječen je oklopnim vlakom pokušaj rušenja pruge izmeću željeznice postaje Suho Polje i Bošnjani (na pruzi Doboje — Tuzla).

c) III. DOMOBRANSKI SBOR:

Posadno zapovjedništvo iz Gacka javlja, da se oko Gacka prikupljaju jačine snage partizana⁵.

6. IV. odmetnici su otvorili topničku vatru na Rogaticu.

Zrakoplovstvo je bacalo hranu u Rogaticu⁶, Varcar Vakuf⁷ i Bileće⁸.

* Na ovom terenu povremeno su djelovali partizani iz Slavonije.

¹ U ovo vrijeme, pod uticajem četničke propagande, bilo je veliko previranje u jedinicama Ozrenskog partizanskog odreda. Četnici sa Cvjetinom Todićem na čelu pripremali su pučku koji su i izvršili u drugoj polovini aprila 1942. god., kada je ozrensku teritoriju napustio Prvi udarni bataljon i mali broj ozrenskih partizana. Prvi udarni bataljon (avgusta 1942. god. ušao u sastav Šeste istočnohercegovačke brigade) došao je iz Zenice, sa ciljem da konsoliduje stanje u Odredu ali bez uspjeha.

⁵ Odnosi se na Prvi hercegovački udarni bataljon.

⁶ O opsjeđanju Rogatice vidi dok. br. 114, primjedba br. 2.

⁷ Mrkonjić Grad su opsjeđale jedinice Trećeg krajiškog odreda, ali je grad oslobođen tek dolaskom proleterskih jedinica u Bos. Krajinu.

⁸ Bileća je bila blokirana od Bileće kog bataljona i bataljona »Luka Vukalovi« oko 5 mjeseci (od januara do kraja maja 1942. god.) to jest do povlačenja hercegovačkih partizanskih jedinica za vrijeme Trećeg neprijateljske ofanzive.

Bataljon »Luka Vukalovi« djelovao je na prostoriji Lastva—Klobuk—Trebinje—Zubci.

7. IV. u 13 sati ustaška bojna iz Vlasenice stigla je u s. Milici (12 km iztočno od Vlasenice) savladavši uzput dosta jak otpor odmetnika i uklanjaju i sa ceste postavljene zapreke. U 17.15 dio bojne stigao je pred Novu Kasabu (14 km sjeveroistočno od Vlasenice).

(M. P.)

Glavar glavnog stožera
general-poručnik
(Vitez — Laxa)
Laxa *

BR. 123

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA OSIGURANJA ŽELJEZNIH PRUGA OD 10 APRILA 1942 GOD. O NAPADU NA ŽELJEZNI - KU PRUGU DOBRLJIN — STRIŽNA

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER — ODSJEK ZA ŠIFRU

O ev. broj 462

BRZOJAVKA

Predata:

10/IV 1942 god. u 1640 sati od D.K.P. Sisak Pod br. 26/2P

Primljena u Odsjeku za šifru:

10/IV 1942 god. u 2045 sati od D.K.P. Zagreb pod br. 324

SADRŽAJ DESIFRATA MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA GLAVNI STOŽER

9. na 10. travnja noć u napad na straže željezničke pruge između Dobrljina i Strižne i pokušaj rušenja pruge. Odbijen suradnjom oklopnog vlaka i topništva¹.

U toku noći napadi ponovljeni i na samo mjesto Dobrljin.

1. vođa i 1 domobran ranjeni.

ZAOSPRUG² BROJ 743

¹ Pomenutu željeznicu prugu sistematski su rušili partizani Prvog bataljona Drugog krajiškog NOP odreda pod komandom Ivice Marušića-Ratka.

* Zapovjedništvo osiguranja željeznih pruga

**IZVJEŠTAJ TRE EG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 13 APRILA
1942 GOD. O BORBAMA OKO ZAVIDOVIĆA I ROGATICE**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER — ODSJEK ZA ŠIFRU

O ev. broj 470

BRZOJAVKA

Predata:

13. travnja 1942 god. u 2345 sati od D.K.P. Sarajevo pod br. 290
Primljena u Odsjeku za šifru:

14. travnja 1942 god. u 0630 sati od D.K.P. Zagreb pod. br. 389

**SADRŽAJ DESIFRATA
MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER**

Z A G R E B

Žurno!

1920 = 13. od 5 sati jak pobunjeni ki napad na položaje kod
ZAVIDOVIĆA i na VOZUCU¹.

Pobunjenici odbijeni.

Vidjela se tendencija pobunjenika da odsjeku OLOVO od
ZAVIDOVIĆA.

Prema naknadno prikupljenim podacima napad na ROGA-
TICU 7. i 8. ovog mjeseca vršili su uži ka bojna i Drinski parti-
zanski odred².

Zbog lošeg vremena zrakoplovstvo nije radilo.

Op. broj 1719

III. DOMOBRANSKI ZBOR

¹ Prvi udarni bataljon, formiran od najboljih partizana Romani-
skog NOP odreda i NOP odreda »Zvijezda«, tada je krenuo iz zeni kog
kraja prema Ozrenu. Sa bataljonom je bio i Svetozar Vukmanovi -Tem-
po, tada komandant Glavnog štaba za BiH. Cilj ovog pokreta bio je da se
sprije i razorno etni ko djelovanje u Qzrenskom partizanskom odredu.
Pomenuti napad na Vozu u i Zavidovi e, koji je izvršio Prvi udarni ba-
taljon, nije imao za cilj zauzimanje ovih mjesta, nego samo osiguranje
prelaza bataljona preko komunikacije Zavidovi i — Olovo.

² Odnosi se na jedinice Druge proleterske brigade i Drinskog par-
tizanskog odreda. O opsjedanju Rogatice vidi dOK. br. 114, primjed-
ba br. 2.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PETE ORUŽNICKE PUKOVNIJE OD 14 APRILA 1942 GOD. O BORBAMA OKO TUZLE, KLADNJA, OLOVA I ZVORNICA

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO
5. ORUŽNICKE PUKOVNIJE
Taj. J. S. Broj 788

Sarajevo, 14. travnja 1942.

Predmet: Cetni ko-komunisti ke akcije, suzbijanje.

VRHOVNOM ORUŽNICKOM ZAPOVJEDNICTVU,
ZAPOVJEDNICTVU II. DOMOBRANSKOG ZBORA
BROD N/S.
RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST,
ZAPOVJEDNICTVU 3. PJESAC. DIVIZIJE TUZLA,

Predlažem slijede e izvješ e:
Zapovjedni tvo oružni kog krila Tuzla javlja:

»DANA 7. TRAVNJA 1942:

1.) Na pravcu Tuzla — Kladanj — Olovo: Oružni ki vod Tuzla javlja: Pobunjenici napali su 2. travnja 1942. stražu u mjestu Olovo koji je napad trajao 20 minuta i odbijen bez gubitaka. Pobunjenici su se povukli prema selu Dolovi 3 km. južno od Olova¹.

2.) U no i od 2. — 3. travnja o.g. na km. 66 pruga Zavidovi i — Olovo porušen je jedan drveni most 3 metra dug i jedan manji propust na km. 66.800 m. i pruga ošte ena u duljini od 500 metara, šteta iznosi 8.000 kuna. Jedan naš legionar poginuo. etnici se povukli prema selu Boganovi i 3 km. sjever, zapad, od Olova².

3.) Na pravcu Tuzla — Zvornik: Zapovjednik postaje Kalesija javlja: Dne 8. travnja u 5 sati jedna skupina odmetnika do 100 pušaka sa nekoliko lakih strojica napala je predjel Kalesije i okolinu same postaje. Vatra je trajala oko pola sata. Jedan etnik ubijen, jedan legionar ranjen. Postaja manje ošte ena puš anom vatrom. U trgovinu Karla Suhi ba ene dvije bombe. etnici se povukli prema Osmaci i Kakanj kota 391³.

¹ U to vrijeme na ovom terenu djelovao je Niši ki bataljon NOP odreda »Zvijezda«.

² Ove diverzije izvršili su partizani Ozrenskog NOP odreda.

* Na ustaško uporište u Kalesijama napao je Spre anski bataljon Bir anskog partizanskog odreda pod komandom narodnog heroja Žarka Vukovi a-Pucara (poginuo na Capardama septembra 1944 god).

4.) Na pravcu Tuzla — Kladanj: Zapovjednik legije Kladanj javlja: Dne 7. travnja o.g. u 3 sata 6. satnija ove legije poja ana jednim vodom krenula je pravcem Prijevor, Dole Jaji ⁴ kota 763 selo Hadži i, Brezi ⁵, Gliši i. Begluk, Kav i i®, Plavi i⁷, Klada e⁸;

7. satnija pravcem Raškovića" kota 710, Malgin¹⁰ Gaj, kota 817, Lulici, Todi i, Paljevine, kota 929, Mramorje, Strumica¹¹, Boži i, Debelo Brdo kota 761.

Mjestimi no došlo je do ja eg odpora odmetnika koji je skršen, a odmetnici su se povukli u pravcu Sejkovi . Zapljenjeno 6 pušaka, 2 lova ke, 5 bombi njihov proizvod i 1000 naboja. 10 etnika ubijeno 2 poznata iz sela Vranovi a. Po tragovima krvi bilo ih je više ranjenih. Zapljenjeno 51 komad rogata marve, 389 ovaca, 116 koza, šestero krpiadi i 7 konja.¹²

Na ostalom podru ju ovoga krila vladao je mir.

DANA 8. TRAVNJA 1942:

1.) Na pravcu Tuzla — Zvornik: Oružni ko krilo Vlasenica iz Zvornika javlja: Dne 8. travnja u 12 sati odredi ustaškog podpukovnika Franceti a krenuli su iz Drinja e pravac Bratunac—Srebrenica.

Do ve e borbe došlo je u Zelinju i Polomu. Daljni tok borbe nepoznat. Navodno da se odjeli nalaze ve u Bratuncu. Zaposjeo sam oružni ke postaje Drinja u, Zelinje, Glodi i Novu Kasabu.

NA NO IZME U 8/9. TRAVNJA:

Ništa se nije desilo. No je protekla u potpunom miru na cijelom podru ju krila.

NA PRAVCU TUZLA — DOBOJ:

1.) Oružni ki vod Tuzla javlja: No u dne 7. travnja 1942. napadnuto je naše uporište Devetak. Pura i , Turija i Gr ¹³. Napad je izvršen sa svih strana, jer su pobunjenici koristili pomr inu i

¹ Jaj

" Brežica

⁰ Kali i i

⁷ Pali i

" Plaza e

* Pnškovine

¹⁰ Martin Gaj

¹¹ Strmica

¹² Ova akcija ustaša i domobrana vo ena je protiv partizana Bir-
anskog NOP odreda.

^{1a} Gri

NA PRAVCU TUZLA - DORCI

- 1.) Oružnički vod Tuzla javlja: Noću dana 7. travnja 1942. napad su izvršile četiri uporišta Đevetak, Puračić, Turija i G.M. Napad je izvršen sa svih strana, jer su pobunjenici koristili poziciju i privukli se našim položajima. Napad je odbijen bez vlastitih gubitaka. Gubitak odmetnika nisu utvrđeni.
- 2.) Zarovjednik oruž. postaje Lukavac javlja: Noću 21. travnja na potezu Sankopolje - Boljanici, odmetnici preoprijedili pruge. Vlak se vratio prema Doboju. Ložna postano.

NA PRAVCU TUZLA - KLADANI - OLOVO

- 1.) Zapovjednik oruž. postaje Olovo javlja: Dana 4. travnja jedna grupa odmetnika napala željez. postaju Bočanovici 3 km. istočno od Olova. U borbi poginula su tri legionara. Zarišili su jednu strojaricu i dvije puške, 300 komada namunja. Pridošla pojačanja odbacili su odmetnike u selo Maslač.
- 2.) Oružnička postaja Živiniće javlja: Jace su napadali na napale su jutros u 8 sati dana u priču u selu Imoovo. Jedan odmetnik od Živinića, selo zauzeli i zapalili. Borba se završila u 11 sati.
- 3.) Stalna orkestanja u Starinama 18 km. južno od Olova, 7. travnja, grupa njemačkih vojskih tuzila odmetničke snage iz sela Kuzje 7 km. istočno od Starina, obojane se legionarima u selu, i preko do sela Majdana u pravcu sela Bekovića.

NA PRAVCU TUZLA - ZYGNIK

- 1.) Oružnički vod Kraljević Vukovica javlja: U izvješću su spomenuti da oruž. postaja Zyrnik, 22. točak, u pravcu Zyrnik, 22. točak, postaje Vukovica.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
18/IV
VRHOVNO
ORUŽNIČKO ZAPOVEDNIŠTVO
T. broj 55
Prekočkov 19. travnja 1942.

11/IV
11

Pavle

MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRASTVA
/61. St. - Očev. Odjel/

Gornje izvješće predlaže se na znanje.

P. n. z. zamjenik, pukovnik:
/Rupčić/

Rupčić

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRASTVA
Službeni ološ
Očev. 1691
U Zagrebu dne 22. IV. 1942.

privukli se našim položajima.¹⁴ Napad je odbijen bez vlastitih gubitaka. Gubitci odmetnika nisu utvrđeni.

2.) Zapovjednik oruž. postaje Lukavac javlja: No u 11. travnja na potezu Suhopolje¹³ — Boljani, odmetnici preprije ili prugu, vlak se vratio prema Doboju. Loža poginuo.

NA PRAVCU TUZLA — KLADANJ — OLOVO:

1.; Zapovjednik oruž. postaje Olovo javlja: da je 4. travnja jedna grupa odmetnika napala željez. postaju Boganovi i 3 km. sj. zapadno od Olova. U borbi poginula su tri legionara. Zaplijenili su jednu strojnicu i dvije puške, 300 komada naboja.

Pridošla pojačanja odbacili su odmetnike u pravcu sela Musića.

2.) Oružni korpus postaja Zivinice javlja: Jačine snage odmetnika napale su jutros u 8 sati naše uporište u selu Tupkoviće i 12 km. jugo-ist. od Zivinica. Selo zauzeli i zapalili. Borba se i dalje vodi.

3.) Stalna ophodnja u Stuparima 15 km. južno od Zivinica javlja, da su Njemci topni kom vatrom tukli odmetni korpus u selu Bijelo Polje 7 km. istočno od Stupari. Ophodnja sa legionarima istisla je teren do sela Majdana u pravcu sela Sejkovića.

NA PRAVCU TUZLA — ZVORNIK:

1.) Oružni korpus u kraljevu Vlasenica javlja iz Zvornika, da su uspostavljene oruž. postaje Srebrenica, Bratunac, a predstoji i uspostava postaje Vlasenica.«

Zapovjednik pukovnik

Pavić

Pavić

¹⁴ Pomenute akcije vršio je Ozrenski partizanski odred.
" Suho Polje

IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA HRVATSKOG DOMOBRANSTVA OD 15 APRILA 1942 GOD. O BORBAMA U BOSNI

DNEVNO IZVJEŠ E BR. 105

(po podacima primljenim 15. IV. 1942 godine do 9 sati)

a) I. DOMOBRANSKI SBOR:

Zasjede od posade iz Otoke (8 km sjeveroisto no od Bos. Krupce) postavljene u prostoru vis Vu kovac — vis Medvedovac (3 — 5 km sjeverozapadno od Otoke) imale su posljednjih dana više sukoba sa skupinama odmetnika koji uzmi u sa Korduna prema jugoistoku. U tim borbama poginuo je 21 odmetnik, a zaplijenjena su 2 karabina, 2 samokresa i 10 ru nih bombi.

Iz Otoke upu en sat stigao je 14. IV. bez borbe u s. Bužim (15 km sjeverozapadno od s. Otoke). etnici u s. Baštra (5 km sjeverno od s. Otoke) i s. Banjani (9 km sjeverozapadno od s. Otoke) imaju malo streljiva. Skupljaju se navodno oko s. Ivanjska (6 km sjeveroisto no od s. Otoke) radi prelaza r. Une. Postavljene su zasjede.

Kolona pukovnika Mraka (Petrinjski zdruz) koja u suradnji sa ustašama iz Dvora (2 km sjeverno od Bos. Novog) vrši iš enje na pravcu s. Klasni (12 km jugoisto no od Gline) — s. Zirovac (9 km južno od s. Klasni) primje ena je 14. IV. u 17.45 sati zrakoplovnim razvi anjem kod s. Zirovac gdje se je sastala sa kolonom iz Dvora. Obje kolone nastavile su pokret prema s. Komora (3.5 km jugoizto no od s. Zirovac).

Izme u Dobrljina i mosta preko potoka Strižna poduzeto je 14. IV. razvi anje te je utvr eno da pobunjenici sa skupinom obo ružanih seljaka i 4 strojopuške drže kosu: k 277 — s. Donje Vo di evo — k 208/2 — (4 km južno od Dobrljina¹).

b) II. DOMOBRANSKI SBOR:

14. IV. povratile su naše ete s. Turkovi - (17 km jugoizto no od Tuzle).

13. IV. uzpostavljen je brzoglasni spoj Olovo — Zavidovi i.

Oko Banja Luke, u akciji povedenoj 13. IV. doprle su naše ete na položaj: s. Kotorište (22 km jugoizto no od Banja Luke) —

¹ Na ovom terenu tada su se nalazili dijelovi Prvog bataljona Drugog krajiškog NOP odreda.

² Borbe protiv ustaša i domobrana na ovom terenu tada je vodio Bir anski partizanski odred.

s. Opsje ko (15 km jugoizto no od Banja Luke), — vis Klupe (k 529 — 11 km izto no od Banja Luke) — vis Gravišlje (5.5 km izto no od s. Klašnica, a 18 km sjeveroizto no od Banja Luke). Poounjenici u masama bježe na jug. Sela oko Kotorišta izjavljaju lojalnost, a pojedine naoružane skupine odmetnika žele se predati. Voda komunista Dr. Stojanovi³ ranjen je u glavu, a voda Idriz Maslo⁴ ubijen je od odmetnika. Poru nik Veri ubio je vo u jedne odmetni ke skupine Pavla Brankovi a". Naši gubitci: 1 domobran i 3 ustaše ranjeni. Ostali gubitci pobunjenika nisu poznati."

14. IV. odbijen je napad partizana na našu posadu u s. Mlaka (9 km jugoisto no od Jasenovca). Tri ustaše poginule, a 14 ih je ranjeno⁷.

c) III. DOMOBRANSKI SBOR:

Posadi u Rogatici nestalo je hrane a zrakoplovstvo 13. i 14. IV. zbog slabog vremena nije moglo raditi. Ako vrieme dozvoii bacati e im se hrana 15. IV.

Prema izvješ u Talijanske vojne misije u Zagrebu II bojna 14. pješa ke pukovnije stigla je iz Bile e u Trebinje odakle e vlakom biti prevežena na odre eno mjesto.

Kotarski predstojnik iz Glamo a javlja da se savezni ka vojska iz Glamo a sprema za odlazak 14. IV., a da je dio posade ve otišao. Pobunjenici se prikupljaju u okolnim selima i hrvatsko stanovništvo je uznemireno. Seljaci su prekinuli sjetvu.

(M.P)

Glavar glavnog stožera
general-poru nik
(Vitez-Laxa)
Laxa

³ Narodni heroj dr Mladen Stojanovi

⁴ Idriz Maslo, politi ki komesar ete u Tre em bataljonu Tre eg krajiškog odreda. Uhva en od etnika i zaklan u selu Maslova re aprila 1942 godine.

⁵ Na ovom terenu tada nije postojao nikal av partizanski rukovodilac pod imenom Pavla Brankovi a. Vjerovatno se odnosi na Milana Brankovi a, tada komandanta Manja kog bataljona etvrtog krajiškog NOP odreda.

⁶ Odnosi se na borbe Drugog i etvrtog krajiškog NOP odreda protiv ustaša i etnika na terenu Manja e. O tadašnjem razornom djelovanju etnika u ovom kraju vidi »Zbornik« tom IV, knj. 3,"dok. br. 93.

⁷ Napad na ustaše u pomenutom selu izvršili su partizani Slavonije.

**ZAPISNIK SA SASLUŠANJA DR FRA MATE MATOSEVI A OD
17 APRILA 1942 GOD. PRILIKOM NJEGOVOG POVRATKA IZ
PARTIZANSKOG ZAROBLJENIŠTVA**

**ZAPOVJEDNIŠTVO
VOJNE KRAJINE**

Vojni odjel

O ev¹. Broj 8 4 4/taj.

18 travnja 1942 g.

Ö A K A J E V U

MINDOM (GLST. OCEV. ODJEL)	2,
III. DOMOBRANSKOM SBORU	1,
ZAPOVJEDNI TVU MJESTA	1,
VRHOVNOM ORUZNICKOM ZAPOVJEDNI .	1,
USTAŠKOJ NADZORNOJ SLUŽBI SAR.	1,

Priklopljeno dostavlja se izjava Dr. fra Mate 'Matoševi a profesora Franjeva ke bogoslovije u Sarajevu koji je 18. ožujka 1942. po partizanima uhi en i odveden u njihov logor na Okruglici.

Pored važnih podataka koji su iznijeti u ovom saslušanju od interesa je podatak da su pobunjenici — partizani još prije nekoliko dana saznali za preстоje u akciju naše i savezni ke vojske.¹ Ovo se može tuma iti da isti imaju veze na svim mogu im mjestima.

Poglavnikovom vojnom uredu dostavljena je priklopljena izjava.

U. z. zapovjednika Vojkr«⁷
oružni ki pukovnik,
Jakovljevi

Z A P I S N I K

sastavljen u uredovnici Zapovjedni tva Vojne krajine — Sarajevo — dne 17 travnja 1942

P r i s u t n i —

- 1) satnik Rudolf Kokot
- 2) vodnik Mate Zubak

P r e d m e t —

Saslušanje Dra fra Mate Matoševi a po povratku iz komunisti - koga zarobljeni tva.

¹ Odnosi se na pripreme neprijatelja za Tre u ofanzivu.

Nepozvat pristupa —

Dr fra Mate Matoševi , profesor Franjeva ke bogoslovije u Sarajevu, te izkazuje:

Dana 18 ožujka 1942 bio sam zarobljen od partizana kod Dobravina. Istoga dana sam odveden na mjesto zvano Roko , blizu sela Žižci.

Zarobljavanje je uslijedilo prilikom putovanja u Vareš, a osim mene je zarobljeno i više drugih putnika, koje su partizani odveli u 3 razna smjera.

U Roko u sam preno io sa još 10 drugih zarobljenika. 20. III 1942 sam preveden u Okruglicu — ali ne u zatvor, nego u posebnu zgradu, gdje sam u jednoj sobi ostao sam 26 dana.

Tu sam saznao da su hrvatski domobrani, koji su istom prilikom zarobljeni dovedeni odmah u Okruglicu i stavljeni u zatvor. Poslije se na Okruglici govorilo da su i strijeljani.

Meni su mnogi partizani dolazili, te sam od njih imao prilike da ujem dosta interesantnih stvari. **Sznao sam uglavnom slijedeće:**

Sijelo Vareškoga bataljona² je Okruglica. Taj bataljon ima 6 eta sa po 50—60 vojnika. Svi su naoružani pi kama razne kvalitete, revolverima, sa po 2 ru ne bombe i noževima. Zapazio sam da obiluju i sa nabojima, koje naj eš e nose u redenicima.

Bombe Vareškoga bataljona, a i vojnika drugih bataljona su ve inom jugoslovenskoga tipa, **ali ih vrlo mnogo ima i talijanskoga porijekla.**

Na 15—20 vojnika dolazi po jedna laka strojnica.

Me u partizanima se govori da imaju da imaju da baca a mina, **koje su zarobili ili kupili od Talijana (plativši hranom!).**

Odiijelo je uglavnom bivše jugoslovenske vojske. Mnogi imaju i civilnoga odijela, kao kožnatih kaputa i akšira.

Hrana — dobra vojni ka. Kruha 600 grama dnevno, miješanog od raži, zobi, je ma, pšenice ili kukuruza. Imaju dovoljno mesa, graha i krumpira. Obroke dobivaju u 9 i 17 sati. Vojnici na težim položajima dobivaju nekada i u 12 sati po 300 grama kruha kao dodatak.

Brojni odnos: najviše ima pravoslavaca (70%), muslimana oko 20%, a katolika i jevreja po 5%.—

Partizani nemaju stru nih astnika, nego su to uglavnom bivša civilna lica, kao: u itelji, profesori, zanatlije i radnici.

Isto je tako i sa politiki m komesarima. Najviše pravoslavnih, a potom muslimana.

Partizani su mi govorili da im se mnogi talijanski vojnici predaju sa oružjem i municijom. Govore ak i to, kako se duže.

¹ Vareški bataljon bio je u sastavu NOP odreda »Zvijezda«.

vremena jedna grupa talijanskih vojnika (25—30) borila u partizanskim odredima pod vlastitom komandom.

Dok sam bio na Okruglici, pristiglo je iz grana anstva izbjeglica — odmetnika: iz Visokoga preko 30 muškaraca i 6—8 ženskih, iz Sarajeva 3—4 muškaraca i 12 muškaraca iz Vareša. Iz Visokoga su oko 1 travnja stigla 3 muslimana, koji su se bili uputili u rezervu³ u Sarajevo, ali su sišli sa vlaka u Lješevu, odakle su sa partizanskim kurirom stigli na Okruglicu. Kada je 4 travnja naišla Proleterska⁴ brigada iz Srednjega za Zenicu, oni su se u istu uvrstili. Govorilo se da su neki kasnije i otišli u rezervu, ali sa namjerom da se naoružaju i potom odmetnu.

Mene su pustili izjavivši da im ne e biti prakti no prilikom nove ofanzive koju o ekuju voditi brigu o meni i hraniti me, a pošto nisu mogli utvrditi da pripadam ustaškom pokretu, niti da sam radio protiv interesa radnoga naroda.

Govore napokon da im je sve o predstoje oj ofanzivi poznato i da je sa puno volje ekaju, jer su se ve odavno za nju pripremili. Naro ito isti u kako im je sa domobranima lako, jer se oni ve poslije nekolicke metaka predaju i tako im omogu uju još ve?e snabdijevanje oružjem i municijom.

Dr. fra **Mato Matoševi**)
/

³ Vojnu vježbu u domobranskoj vojsci

⁴ Odnosi se na Prvi udarni bataljon koji je tada vršio pokret prema Ozrenu. Ovaj bataljon je po etkom avgusta 1942 god. ušao u sastav Šeste isto nobosanske brigade. * • •

IZVJEŠTAJ TRE EG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 18 APRILA 1942 GOD. O BORBAMA U OKOLINI GACKA I VAREŠA

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
GLAVNI STOŽER — ODSJEK ZA ŠIFRU

O ev. broj 503

BRZOJAVKA

Predata:

18/IV 1942 god. u 2225 sati od D.K.P. Sarajevo pod br. 392

Primljena u Odsjeku za šifru:

18/IV 1942 god. u 2400 sati od D.K.P. Zagreb pod br. 547

SADRŽAJ DESIFRATA MINISTARSTVU HRVATSKOG DOMOBRANSTVA GLAVNI STOŽER

1920 — Pozap¹ Gacko javlja danas:

Poslije pada Bora a pobunjenici se prikupljaju i namjeravaju napasti Gacko.

Italijani neaktivni.

Molim intervenirajte kod saveznika.

Promet Bile a — Trebinje danas prekinut².

18. o.m. na pruzi Podlugovi — Vareš izme u Pajtov Han i Dobravina vlak naišao na minu, 1 vagon ja e ošte en, 1 domobran mrtav, 2 naša, 3 njema ka i 1 civil ranjeni, 1 pobunjenik ubijen, pruga razrušena³.

Zrakoplovstvo je vršilo borbene zada e za njema ke trupe, bacalo hranu u Rogaticu i prenijelo ranjenike iz Rogatice.

III DOM SBOR
Gist Op broj 1791

¹ Posadno zapovjedništvo

² U to vrijeme komunikaciju Bile a — Trebinje napadali su partizani Bile kog bataljona iji je komandant bio Vlado Tomanovi (narodni heroj, poginuo za vrijeme Pete neprijateljske ofanzive kao na elnik štaba Hercegovske brigade).

³ Pomenutu diverziju na pruzi Podlugovi — Vareš izvršio je Vareški bataljon NOP odreda »Zvijezda«.

IZVJEŠTAJ VODNOG ORUZNICKOG ZAPOVJEDNIŠTVA U NEVESINJU OD 18 APRILA 1942 GOD. O BORBAMA ITALIJANSKE VOJSKE PROTIV PARTIZANA NA PROSTORIJI KIFINO SELO — BRATAC — ODZACI

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ZUPA HUM U MOSTARU
Prez. Broj: 1220/42.

Mostar, 28 travnja 1942.

Borba talijanske vojske sa
partizanima kod Nevesinja.

1) MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA

Tajni tvo ministra

Z A G R E B .

2) MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA

3) OBCE UPRAVNOM POVJERENICTVU

KOD II ARMATE TALIJANSKE VOJSKE

S U S A K .

Zapovjedni tvo oružni kog krila u Mostaru svojim dopisom broj 870/Taj. od 24 travnja obavijestilo je ovu Veliku Župu sljede e:
»Vodno oružni ko zapovjedni tvo u Nevesinju pod broj 254/Taj. od 18 travnja 1942 dostavilo je sljede i izvještaj:

»U vremenu od 5 do 17 travnja o.g. talijanska vojska iz Nevesinja vodila je akciju protivu partizana i to u pravcu Kifina Sela, Brata a i Odžaka.

Rezultati to ni nisu se mogli ustanoviti, pošto su Talijani vodili operacije u saradnji sa etnicima, a na tom dijelu nema naših vlasti, niti oružni kih postaja.

Jedino se moglo utvrditi, da su Talijani spalili i uništili sela Miljevac, Suri i, Ziljevo, Zalužje, Bablja G., Biograd, Odžak i nešto od sela Drežanj.

Stanovni tvo, ve inom žene i djeca, su dovedene u Nevesinje i nalazi se u zatvoru.

Koliko je ubijeno partizana nije se moglo utvrditi.

Talijanski gubitci su: 23 mrtvih i oko 40 ranjenih vojnika. Ovi poginuli zakopani su u krugu vojarne u Nevesinju¹.

¹ U to vrijeme sve partizanske jedinice sa ove prostorije otišle su prema Boru, na koji se pripremao napad. Ostale su samo mjesne seoske straže i straže pri komandama mjesta. Talijani i etnici su iskoristili odsustvo partizanskih jedinica sa ovog terena i izvršili pomenuti napad. Ipak je Talijanima i etnicima pružen odlu an otpor. Neprijatelj je popalio mnogo ku a, poubijao dosta nevinog stanovništva, a veliki broj stanovnika odveo u Nevesinje, a zatim u internaciju.

Talijansko zapovjedni tvo u Nevesinju je navodno obustavilo dalju akciju na intervenciju jednog etnika-bivšeg oficira s ciljem, da je dala rok partizanima, da se vrate svojim kućama u roku od 3 dana, a ako se ne vrate, da će nastaviti sa uništenjem sela.

Skupa sa talijanskom vojskom došli su u Nevesinje i etnici, njih oko 300 na broju, a puške su pohranili kod talijanskog zapovjedni tva.

etnici se slobodno kreću u po Nevesinju, a ima ih, koji nose one dijelove oružni ke odore, koje su etnici oduzeli oružnicima postaje Rilje na 20 ožujka o.g.

Kretanje etnika u Nevesinju hrvatski živalj gleda sa strahom, jer se boji, da će etnici preuzeti civilnu vlast u kotaru Nevesinjskom.«

Na znanje.

ZA DOM SPREMNI!

**ZAMJENIK VELIKOG ZUPANA
PODŽUPAN:
(potpis ne itak)**

(M. P.)

BR. 130

**IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
OD 23 APRILA 1942 GOD. O BORBAMA U BOSNI**

DNEVNO IZVJEŠ E Br. 113

(po podacima primljenim 23. IV. 1942 godine do 9 sati)

a) I. DOMOBRANSKI SBOR:

Na putu s. Maja (7 km iztočno od Gline) — s. Klasni (12 km jugozapadno od Gline) vrši se podizanje brzojavno-brzoglasne veze. Rad na podizanju željezne konstrukcije mosta preko potoka Maje odpočeo je.

Vrhovno oružničko zapovjedni tvo javlja da su 22. IV. oko 5.30 sati partizani naišli na oružničku zasjednu kod Brezove Glave (13 km jugoistočno od Karlovca — kod Tušilovića). Jedan partizan je ubijen, a 6 ih je uhićeno i dopraćeno u Vojni .

22. IV. oko 14 sati na cesti kod s. Božići (7 km jugozapadno od Vojnića a 3 km južno od Krnjaka) napadnuta je od partizana oružnička ophodnja jaćine 38 oružnika sa 1 strojnicom. Tri oružnika su poginula, 3 su ranjena, 23 sa strojnicom zarobljeni su, a

9 ih se je vratilo. Ustaška bojna iz Vojni a poslala je u pomoć 2 tenka na koja je tako e pucano.

b) II. DOMOBRANSKI SBOR:

22. IV. u 23 sata napalo je oko 700—800 pobunjenika Bos. Dubicu sa sviju strana¹. Napad je trajao do 23. IV. u 3 sata a potom slabije puškaranje do 5.30 sati. Odmetnici su prodrli u Bos. Dubicu i zauzeli nastanbu 48 ustaškog sata (školu) u kojoj su zaklali 1 ustašu. Naši gubitci 1 domobran i 1 ustaša poginuli, zapovjednik oružni ke postaje teško i 5 domobrana lakše ranjeni. Domobranske postrojbe zauzele su i posjele položaje koji su u toku no i uslied pritiska pobunjenika bili napušteni.

21. IV. pobunjenici su obkolili i napali s. Zivkovo Polje (6 km sjeverozapadno od Grada ca). Protunapadom susjednih domobranskih i milicionarskih dielova pobunjenici kojih je bilo oko 40 oboružanih puškama, 2 strojnicama i 5—6 samokresa protjerani su. Jedan milicionar je ranjen dok gubitci pobunjenika nisu poznati.

11 domomara koji su bili 17. IV. kod s. Ledenica (4 km sjeverno od Grada ca) zarobljeni vratili su se bez opreme. Protiv njih poveden je postupak.

Tokom 21. IV. pobunjenici su kod s. Podnovlje (14 km jugozapadno od Modri a) prelazili r. Bosnu i napadali na s. Bukovica (5 km sjeverozapadno od s. Podnovlje) prebacuju i oružje i streljivo. Narod bježi u pravcu Bos. Broda. U s. Podnovlje upu en je 1 sat.

21. IV. u manjoj akciji iš enja sjeverozapadno, zapadno i jugozapadno od Doboja zauzeta su sela: Kladari (7 km sjeverozapadno od Doboja), M. Prnjavor (2 km sjeverozapadno od s. Kladari) i Gojakovac (14 km jugozapadno od Doboja). Potankosti nedostaju ali izgleda da se na odpor pobunjenika nije naišlo.

U s. Šuljam (12 km sjeveroizto no od Hrv. Mitrovice) i s. Stari Divoš (15 km sjeverozapadno od Hrv. Mitrovice) bila je 1. IV i 20. IV. slaba djelatnost pobunjenika. Iz ovih mjesta ubijena su ili odvedena pojedina lica.

Naknadno se saznaje:

Prilikom zauze a s. Osmaci (14 km zapadno od Zvornika) od strane naših eta (Dnevno izvješ e br. 111) pobunjeni ke snage bile su jake oko 400 ljudi. Po zauze u s. Osmaci pobunjenici su se povukli prema visu Kakanj (2 km jugozapadno od s. Osmaci) i uputili svoje pregovara e radi predaje pod uslovom da budu zašti eni od nasilja dobrovoljaca-. Pregovara ima su predati uvjeti pod kojima su se imali predati 21. IV. do 11 sati.

¹ Bosansku Dubicu su napadali dijelovi Prvog i Drugog bataljona Drugog krajiškog NOP odreda. Vidi dok. br. 111.

² Ove pregovore vodili su etnici iz Papra e.

IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA HRVATSKOG DOMOBRANSTVA OD 24 APRILA 1942 GOD. O BORBAMA U BOSNI I HERCEGOVINI

DNEVNO IZVJEŠ E BR. 114

(po podatcima primljenim 24 travnja 1942 godine do 9 sati)

a) I. DOMOBRANSKI SBOR:

Na području sбора stanje nepromijenjeno.

Na 22/23. IV. odbijena su dva napada pobunjenika na južnu stranu Bos. Novog¹.

b) II. DOMOBRANSKI SBOR:

Na 22/23. IV. odbijen je bez vlastitih gubitaka prepad odmetnika na naše uporište kod Bos. Petrovog Sela (25 km jugoistočno od Doboja).²

22. IV. u ena kod s. Mahala (13 km jugozapadno od Bjeļine manja akcija radi hvatanja jedne skupine od oko 50 pobunjenika. Ishod akcije još nije poznat.

Prilikom uspješne akcije kod s. Osmaci (14 km zapadno od Zvornika) pobunjenici su 20. IV. ponudili pregovore radi predaje. Pregovori su vođeni 21. IV. u s. Capardi (10 km zapadno od Zvornika) gdje su njihovi pregovarači primili naše uslove i po njima e dati odgovor kada iste prou e. Do odgovora, obustavljene su naše akcije na tom odsjeku.

, 22. IV. u ena je borba kod s. Turjak (17 km jugozapadno od Bos. Gradiške). Položaj je održan. Jedan domobran je lakše ranjen, dok gubitci pobunjenika nisu poznati.³

22. IV. oko 17. sati u s. Batinjani (5 km sjeverozapadno od Pakraca) otvorena je od strane 7 naoružanih partizana vatra na ustašku ophodnju. Ophodnja se povukla a partizani su napustili selo. Jedan ustaša je ranjen. Upu en je jedan odjel da raš isti selo.

U toku 18. i 19. IV. naše topništvo iz Dubice tuklo je uspješno neprijateljske objekte. Cule su se eksplozije strijeljiva.

¹ Tada su uznemiravanje neprijateljske posade u Bos. Novom vršili dijelovi Prvog krajiškog NOP odreda.

• Ovaj prepad kod Bos. Petrovog Sela izvršili su borci bivšeg Ozrenskog partizanskog odreda nekoliko dana poslije etničkog pu a.

³ Pomenuti prepad na Turjak izvršili su partizani Drugog krajiškog NOP odreda.

Akcija Krndija — Papuk odvijala se u toku 23. IV. po utvrđenoj osnovi.

Naknadno se saznalo da je Sanska posadna bojna u akciji prema Prijedoru na dan 9,10. i 11. IV. imala 3 mrtva, 3 ranjena i 1 zarobljen, a pobunjenici ve i broj mrtvih. Zaplijenjeno je i nekoliko pušaka.¹

O napadu pobunjenika na Bos. Dubicu (Dnevno izvješ e br. 113) naknadno se saznalo da su naši gubitci: 2 ustaše i 2 domobrana poginuli, 2 ustaše, 3 domobrana i 2 oružnika ranjeni. Pobijen je ve i broj pobunjenika. Sada je stanje u Bos. Dubici normalno.⁵

c) III. DOMOBRANSKI SBOR:

No u 22/23. IV. kod s. Bratunac (9 km sjeveroizto no od Srebrenice) napadnute su ustaše istovremeno iz Srbije i sa naše strane. Od naših je 7 poginulo a 9 ranjeno. Kod etnika ima 30 mrtvih.

22. IV. odpo elo je iš enje Rogati ke kotline. Hrvatske ete i ustaške bojne podpukovnika Franceti a dostigle su 22. IV. crtu: Brnjica (4 km sjeverno od Pra e) — s. Nepravdi i (9 km sjeverno od Pra e) — Velika Gradina (5 km južno od Sokolca) — s. Rešetnica (1.5 km jugoizto no od Sokolca) — s. Vidri i (4 km sjeveroizto no od Sokolca) — s. Krami (8 km jugozapadno od Han Pijeska) — s. Džimrije (9 km jugoizto no od Han Pijeska) — s. Borovac (16 km jugoizto no od Han Pijeska) — s. Zepa (20 km sjeveroizto no od Rogatice) — s. Slap (20 km sjeverozapadno od Višegradu). Odpor odmetnika bio je slab. Odmetnici bježe prema višegradu i Goraždu. Talijanske snage vrše prikupljanje na odre enim prostorijama.

19. IV. poduzeo je pukovnik Šimi akciju iš enje na pravcu Jajce — Kiezluk — Sokolina — Doganovci (Sva mjesta oko 12 km jvgoiz'.c rc od Jajca).

Ova akcija nije uspjela. Odpor pobunjenika bio je jak. Pobunjenici imali su u okolnim selima svoje simpatizere te se u ovoj akciji osjetila sabotaža od strane mještana. Izgubljen je 1 gorski top, a naši gubitci u ljudstvu iznose 3 domobrana ranjena a izvje-stan broj nestao. Kod pobunjenika 2 mrtva, više ranjenih i 1 zarobljen.⁶

Glavar Talijanske vojne misije u Hrvatskoj javlja:

⁴ Vidi dok. br. 76.

⁵ Vidi dok. br. 111 i dok. br. 130.

⁶ Ovu akciju ustaše su preduzele protiv jedne ete Tre eg krajiškog odreda koja je djelovala samostalno na desnoj strani Vrbasa pod komandom Stanka Kutanjca. Ceta je, zajedno sa svojim komandirom, više puta podlijegala uticaju etni ke propagande, ali su se komandir i jezgro ete ubrzo afirmirali kao partizani i ostali takvi do kraja rata.

U akciji oko Nevesinja koju su vodile talijanske ete ustanovljeni su ovi gubitci: kod odmetnika 70 mrtvih. Kod Talijana: 11 mrtvih, 43 ranjena i 1 nestao.⁷

Jedna Talijanska bojna oja ana topni tvom raspršila je izme u visa Klanci (10 km sjeveroizto no od Trebinja) i Trebinja jednu odmetni ku skupinu. Jedan talijanski astnik i 2 vojnika ranjeni su.

U akciji iš enja na Mosor pl. (6 km sjeverno od Omiša) ubijeno je 63 odmetnika. Akcija se nastavlja.

16. IV. jedna Talijanska gorska bojna izvršila je no nu akciju prema s. Sopot (11. km izto . od Nevesinja). Ubijeno je 4, a ranjen 21 odmetnik. Kod Talijana 1 mrtav i 7 ranjenih.⁸

17. IV. u okolini Knina napadnute su i **protjerane** ja e skupine odmetnika. Odmetnici su ostavili 20 mrtvih, a kod Talijana 2 mrtva i 7 ranjenih me u kojima i **1** astnik.

Glavar glavnog stožera
general-poru nik
(Vitez-Laxa)
Laxa

(M. P.)

⁷ Vidi dok. br. 129, primjedba br. 1.

* Ovaj napad izvršili su Talijani u sklopu svoje akcije na sela oko Nevesinja pred partizanski napad na Bora . Vidi dok. br. 129, primjedba br. 1.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA TRE EG DOMOBRANSKOG
ZBORA OD 24 APRILA 1942 GOD. O BORBAMA NA PODRUJU
BOSNE I HERCEGOVINE**

ZAPOVJEDNI TVO
III. DOMOBRANSKOG SBORA
criavnosiozerni odjel.
Op. br. 1840/taj.

U Sarajevu, dana 24. travnja
1942 god.

Predmet: Stanje pobunjeni ke ak-
cije na osnovi izvještaja primljenih
u vremenu od 23. travnja 8 sati do
24. travnja 8 sati.

1. — GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA
(operativni i o evidni odjel).
2. — vnhuVi\um ZAPOVJEDNICTVU
ORUZNICTVA
3. — ZAPOVJEDNICTVU I. i II. DOMOBRAN-
SKOG SBORA
4. — ZAPOVJEDNICTVU III. DOMOBRAN-
SKOG SBORNOG PODRUJA.
5. — ZAPOVJEDNICTVU VOJNE KRAJINE.
6. — ZAPOVJEDNICTVU 6. PJEŠA KE DIVI-
ZIJE.
1. — ZAPOVJEDNICTVU 4. ORUZNICKE PU-
KOVNIJE.
8. — ZAFOVJEDNICTVU ZRA NE LUKE SA-
RAJEVO.

(Mjesta se ozna uju prema karti 1:100.000).

I. Takti ka situacija

1.) POJEDINOSTI O RADU NEPRIJATELJA I NAŠIH CETA

I. ZONA.

Oblast Jajce.

**Akcija povedena 22. ov. mjes. pod zapovjedni tvom pukov-
nika Šimi a, kona no je o istila prostor u trokutu, Jajce — Turbe
Donji Vakuf od pobunjenika.¹**

¹ U predjelu oko Jajca djelovale su u to vrijeme jedinice Tre eg
krajiskog NOP odreda.

Izgubljeni gorski, top dana 19. ov. mjes. kod Dobrog Polja, opet je povra en kod Krezluka. Pobunjenici su ga manje oštetili i mo i e se lako popraviti.

Prilikom ove akcije pobunjenici su se razbjegli u grupama, koje su pri svome povla enju naišle na naše posade i zasjede i to: Jedan dio pobunjenika (150—180 ljudi) povukao se je preko s. Božikovac ka-Gostilje² i napali su našu posadu od 13 domobrana.

Tamo je ubijen 1 naš razvodnik i 1 domobran ranjen, ostali dombrani su pobjegli.

Zapovjednik posade Gostilje bio je u to vrijeme u zasjedi kod Boži a brijega³, g e je naišla druga grupa pobunjenika.

Tu je u borbi poginuo 1 a ranjena su 2 domobrana.

Kod sela Božikovac bila je postavljena zasjeda od ustaša. Tu je naišla tre a grupa pobunjenika, kojom su prilikom u borbi poginula 2 ustaše i 2 ranjena.

Od pobunjenika poginulo je svega 10, a veliki broj ih je ranjeno.

Izgleđa, da se razbijene grupe pobunjenika povla e na sjever ob im pravcem ka Skender Vakufu.

Oblast Bugojno — Kupres

Naknadno se doznaje, da u no i 20/21 ov. mjes. pobunjenici nisu posjekli samo 6—7 stubova (vidi izvješ e od 23. ov. mjes.) ve 83 stupa, razbili izolatore i posve isjekli žicu a dielom ponieli sobom.

Popravak linije traje e nekoliko dana.

II. ZONA.

Oblast Nevesinje.

1.) U vremenu od 5/IV. do 17. IV. talijanska vojska iz Nevesinja vodila je akciju protiv partizana i to u pravcu Kifina Sela, Brata a i Odžaka.⁴

To ni rezultati nisu se mogli ustanoviti, pošto su Talijani vidili akciju u suradnji sa etnicima, a na tom dielu nema naših vlasti, niti oružni kih postaja. Jedino se je moglo utvrditi, da su Talijani spalili i uništili sela: Miljevac, išuri i, Ziljev⁵, Zalužje, Babja Gl., Biograd, Odžak i nešto od s. Udrežanj.⁶

Stanovni tvo, ve inom žene i djeca, su dovedene u Nevesinje i nalaze se u zatvoru.

Koliko je ubijeno partizana nije- se moglo utvrditi.

¹ Gostilj

³ Boži a Brijeg

* O ovoj akciji Talijana vidi dok. br. 129. primjedba br. 1.

⁵ Ziljevo

⁶ Udrežnje

Talijanski gubitci: 23 mrtvih i oko 40 ranjenih vojnika. Ovi poginuli su zakopani u krugu vojarne u Nevesinju.

Talijansko zapovjedni tvo u Nevesinju je navodno obustavilo dalju akciju na intervenciju jednog etnika — bivšeg oficira — stim, da je dalo rok partizanima, da se vrate svojim ku ama u roku od 3 dana, a ako se ne vrate, da e nastaviti sa uništavanjem sela.

Skupa sa talijanskom vojskom došli su u Nevesinje i etnici, njih oko 300 na broju, a puške su pohranili kod talijanskog zapovjedni tva.

etnici se slobodno kre u po Nevesinju, ima ih koji nose one dielove oružni ke odore, koje su etnici oduzeli oružnicima postaje Rilje na 20. III. ove godine.

Ovo kretanje etnika po Nevesinju naš živalj gleda sa strahom, jer se navodno boji, da e etnici preuzeti civilnu vlast u kotaru Nevesinje.

2.) Dana 22. IV. u jutru otišla je iz Mostara u pravcu Nevesinja jedna italijanska samovozna preselica, od 250 teretnih samovoza punih eta.

Oblast Dubrovnik.

Dana 19. ov. mjes. oko 17 sati na pruzi Hum — Uskoplje a na 256 km, pobunjenici su razorili tra nice te je parostroj jednog teretnog vlaka isko io.

Na vlak je otvorena puš ana vatra, a u oklopljeni vagon, gdje je bila talijanska pratnja, ba ena je bomba, od koje je poginuo jedan a ranjeno nekoliko talijanskih vojnika.

Oblast Kalinovnik.

Doznaje se da su pobunjenici oko Kalinovika tražili pregovore za prekid neprijateljstva.

Dana 28. ožujka došlo je do pregovora u prisutnosti zapovjednika hrvatske posade u Kalinoviku i zapovjednika proleterске brigade Rade Hamovi a.⁷

Pošto pobunjenici nisu pristali na uslove predaje oružja, pregovori su prekinuti.

⁷ Rade Hamovi je tada bio komandant Kalinovi kog sektora. Pomenuti pregovori u ovom izvještaju Ministarstva domobranstva prikazani su u sasvim krivom svjetlu. Pregovore su tražili sami domobrani iz neprijateljske posade u Kalinoviku, jer su, zbog partizanske blokade Kalinovika, bili u teškom položaju. Partizanski i domobranski pregovara i sastali su se kod sela Jaži i, ali taj sastanak nije doveo ni do kakvog rezultata, jer domobrani nisu pristali da polože oružje.

Oblast Mostar.

Talijani su 22. ov. mjes. doveli iz Nevesinja u Mostar 58 pravoslavnih taoca (13 muških ostalo žene i djeca).

III. ZONA.

Oblast Pra a.

Posada u Pra i uhvatila je dana 23 ov. mjes. vezu sa desnim krilom njema ke grupe Suschnigg na Debelj k 1012 (4 km s. z. od Pra a) i na k 964 (2 1/2 km sjev. od Pra a).

IV. ZONA.

Oblast Vareš — Breza.

1.) Dana 22. ov. mjes. u 4.30 sati pobunjenici su napali na miliciju u s. Kra i i (6 km j. z. od Vareš Majdan).

Posle dvo satne borbe 1 je milicioner poginuo. Pobunjenici su zaplieni 6 pušaka. Njihovi gubitci su nepoznati.⁸

2.) Dana 22. ov. mjes. na pruzi Breza — Vareš, posada oklopljenog vlaka primietila je izme u Dabravine⁹ i Breze 3 naoružana pobunjenika i otvorila vatru na njih. Tom prilikom poginula su dva pobunjenika a 1 je pobjegao, a naši su zaplieni pušku, samokres, 2 bombe i 250 naboja.

Poginuli su prevezeni u Brezu.

VII. ZONA.

Oblast Trnovo.

Od jednog pouzdanog grkoisto njaka dobiveni su sliede i podatci o pobunjenicima u ovoj oblasti:

Seljaci bi se svi rado povratili svojim ku ama, samo da se u ini promi ba putem letaka. Mole seljaci da im se ne intil ništa od strane vojske i ustaša, jer kažu da se je ve dosta porodica vratilo, ali da je me u tim porodicama jedan lan odveden od ustaša u Iliđe i mole da se isti vrati, kako bi i ostali vidjeli da im se ništa ne e u initi.

Dva mladi a Srbina imali su da pobiju zapovjednike Andri a¹⁰ i oki a,¹¹ ali ih je neko pokazao i streljani su:

Zatim mole, da im se omogu i nabavka sjemena, da mogu posijati još neobra ena zemljišta. I kona no, da snage pobunjenika nisu velike i mogle bi se sa manjim snagama protjerati.

⁸ Napad na ustašku miliciju u selu Kra i i izveli su partizani NOP odreda »Zvijezda«.

⁹ Dobravine

¹⁰ Obren Andri , tada komandant Udarnog bataljona Kalinovi kog sektora. Poginuo na Rogoju za vrijeme Tre e neprijateljske ofanzive.

¹¹ Narodni heroj Vojislav oki

ZRAKOPLOVSTVO

Vrieme dielimi no liepo, te je zrakoplovstvo izvršilo sliede e zadatke:

1.) **Razvidjalo** pravac Fo a — uz Drinu — s. Kosman (uš e Sutjeske u Drinu). Primje eno, da su skoro svi mostovi preko Drine porušeni.

Razvidjalo prometne pravce na prostoru: Višegrad — Rogatica — Pra a — Fo a — Goražde — Višegrad.

Primje eno oko 1500 sati:

— na putu Seme — Višegrad mnogo ljudi i stoke na odmor... (vjerojatno ista kolona, koja je 22. ov. mjes. primje ena);

— 8 kola i nešto stoke kre e se od Seme a na zapad ka s. Pešuri i (vjerojatno se vra aju ku i);

— na pruzi Ustikolina — Fo a u prometu vlak sa 7 vagona;

— južno od Renovice 2 km porušen — zapaljen most, a put serpentinama (3 1/2 km j. od Renovice) na nekoliko mjesta porušen i barikadiran gredama;

— izme u Renovice i Pra e put i pruga razrušeni.

2.) **Bombardiralo** u oblasti Okruglica, s. Šabanci, Niši i, Gajevi i Srednje. Utrošeno 700 kgr bombi. Pogo en sokolski dom u Srednjem, crkva u Niši ima i još jedna ku a.

Bombardiralo V. Polje i Brezova u (Igman) i utrošeno 160 kgr bombi, zatim s. La evine i Mesi i i utrošeno 50 kgr bombi (u cilju uznemiravanja).

3.) **Prenieti** liekovi za Rogaticu. Kod pristajanja zrakoplov je slomio jedan kota .

4.) **Bacalo** hranu za Niemce u s. 2epa.

GUBITCI

Mrtvih : 2 domobrana, 2 ustaše i 1 milicioner.

Ranjenih : 5 domobrana i 2 ustaše.

2.) KRATKA OCJENA TAKTI KE PRIRODE

Stanje u glavnom nepromjenjeno.

1.) U **oblasti Jajce** pobunjenici su kona no rastjerani i povla e se na sjever ka rijeci Ugar i Blatnici u pravcu Skender Vakufa.

Tim je za akciju Jajce—Varcar Vakuf osigurano zale e i odklonjena trenutna pogibelj da pobunjenici napadnu Jajce dok se izvodi ova akcija ka V. Vakufu.

2.) U **oblasti Nevesinja** Talijani su izvodili akcije u zajednici sa etnicima protiv partizana. Isto tako, etnici se slobodno kre u po Nevesinju, a naše pu anstvo sa strahom posmatra i boj[i] se posljedica ako ovi uzmu i civilnu vlast u Nevesinju.

Pokret talijanskih 250 samovoza punih eta je vjerojatno u cilju izvo enja akcija u toj oblasti. Službenih podataka o ovome pokretu Talijani ne daju.

3.) Naša posada iz **Pra e** uhvatila je vezu sa desnim krilom grupe Suschnigg (»Trio 1.«, koje je bilo kod s. Podložnik.

Time je zatvoren dio fronta od Podložnika do Pra e i one-mcgu en nesmetan prolaz pobunjenika pri eventualnom povla e-nju u tom pravcu.

4.) Prema podacima koji se imaju o stanju kod pobunjenika u ob e, može se zaklju iti da su pobunjenici ve zamoreni, da im ne dostaju potrebe za obskrbu i borbu i da je narod pod njihovom vlaš u nezadovoljan. Me u njihovim vojnicima po ele su se stv-rati urote protiv zapovjednika.

Sve su to o iti znaci da se je otpornost pobunjenika u mno-gome smanjila i da su svi za smirenje prilika.

3.) VLASTITE MJERE TAKTI KE PRIRODE.

1.) Svratiti pozornost talijanskim vojnim vlastima na njihov rad u zajednici sa etnicima, i odjek ovakvog rada na ob e pro-bitke naše države i našeg' pu anstva.

2.) Preko promi benog ureda tražiti bacanje promi benog ma-terijala, radi predaje pobunjenika.

3.) Podpomo i akcije naših i savezni kih snaga svim raspolo-živim sredstvima.

n. DOGA AJA IZVAN ZONE BORBENE DELATNOSTI — nije bilo.

(M. P.)

Zamjenik zapovjednika
pukovnik,
Prohaska

IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA HRVATSKOG DOMOBRANSTVA OD 26 APRILA 1942 GOD. O BORBAMA U BOSNI I HERCEGO- VINI

DNEVNO IZVJEŠ E Broj 116

(po podatcima primljenim 26. IV. 1942 godine do 9 sati)

a) I. DOMOBRANSKI SBOR:

24. IV. oko 19 sati jedan vod domobrana koji je bio upu en radi hvatanja veze sa stražama kod Petrinjskog vodovoda napadnut je iznenada od ja e skupine pobunjenika sa visa Cepeliš (k. 415) i visa Tešnjak (oko 5 km južno od Petrinje). Jedan domobran je poginuo, 1 je ranjen a 1 nestao. Vod se pred nadmo nim protivnikom povukao u s. Gornja Ba uga (6.5 km južno od Petrinje). — 25. IV. izvršeno je krstarenje na prostoru južno od Petrinje, ali se na odmetnike nije naišlo.

Istog dana u 21. sat kod Tešnjaka napadnut je teretni samovoz iz Petrinjskog zdruga. Upravlja samovoza sa samovozom srušen je u potok, 2 domobrana nestala su, a 4 domobrana stigla su na željezni ku postaju Kraljev ani (8 km južno od Petrinje).

U toku 24. i 25. IV. Utinjski zdrug vršio je iš enje na podru ju s. Miholjsko — Vojni — Krnjak — s. G. Buda ki (6 km južno od Krnjaka) bez rezultata.

25. IV. izvršen je prepad iz zasjede od jedne ja e skupine pobunjenika izme u željezni ke postaje Vojni i mjesta Vojni na teretni samovoz koji je krenuo iz Vrgin Mosta u Vojni . Sedam ustaša je poginulo, 3 teško i 1 lakše ranjen.

b) II. DOMOBRANSKI SBOR:

U akciji Papuk — Krndija na odmetnike se do sada nije naišlo. Proster Papuka obkoljen je i nadalje pojedinim slabim posadama, mjestnim ustašama, naoružanim pripadnicima Njema ke narodne skupine i oružni kim postajama. Postavljen je zajedni ki zapovjednik za sve oružane snage koji e davati zapoviedi posadama za svakodnevno krstarenje. Na vrh Papuka upu eno je oko 120 ustaša.

18. IV. južno od Janje prebacilo se oko 80 etnika iz Srbije u Bosnu.

Pregovori koji se vode u s. Capardi radi predaje pobunjenika nisu još završeni. Pobunjenici su predali svoj odgovor na postavljene naše uslove, koji je 23. IV. dostavljen **II.** domobranskom sbo-

TU. Sada se eka rješenje i određivanje povjerenstva pošto oblast predaje zahtjeva dio II. i III. domobranskog sbor¹.

Sa područja Gradiškog zdruga stižu i dalje vesti o djelatnosti pobunjenika, koji napadaju razna sela, održavaju govore, pljačkaju i odvođe pojedine osobe.

c) III. DOMOBRANSKI SBOR:

U akciji TRIO I² Njemačke i Hrvatske vojske dostigle su 25. IV. crtu: s. Gornja Vinica (3 km sjeveroistočno od Prahue) — s. Vrhlažje (<9 km sjeveroistočno od Prahue) — s. Božine (11 km sjeverozapadno od Rogatice) — s. Grivci (10 km sjeverozapadno od Rogatice) — s. Hakitnica (10 km sjeverozapadno od Rogatice) — s. Godomilje (15 km sjeveroistočno od Rogatice). Pobunjenici i pučanstvo povlače se prema Drini i Prahui. — Divizija »PUSTERIA« stigla je na crtu Višegrad — Goražde. U Goražde ušle su Talijanske trupe. — Divizija »KACCIATORI« u napredovanju je na pravcu Nevesinje — Gacko. — Divizija »TAURINENSE« i dalje se prikuplja kod Sarajeva i priprema operacije prema Trnovu.

22. IV. napali su pobunjenici našu miliciju u s. Kraji i (7 km jugozapadno od Vareša). Jedan milicioner je poginuo. Pobunjenici su zaplenili 6 pušaka³. Njihovi gubitci nisu poznati.

Prema izvješću Ministarstva unutarnjih poslova 25. IV. napadnuto je i zauzeto s. Baranje (3 km sjeverno od Stolca). Odmetnici su naše milicionare razoružali, a neke i zarobili.

Naknadno se doznalo:

U ponovnoj akciji povedenoj 22. IV. pod zapovjedništvom pukovnika Šimića na prostoru: Jajce — Turbe — Donji Vakuf pobunjenici su raspršeni i pomenuti prostor je očišćen. Izgubljeni gorski top dana 19. IV. (Dnevno izvješće br. 114) opet je povučeno. Raspršene skupine odmetnika u svom povlačenju općenito prema Skender Vakufu (18 km sjeveroistočno od Jajca) imale su nekoliko okršaja sa našim posadama i zasjedama u kojima je 10 pobunjenika poginulo, a veći broj ih je ranjen. Vlastiti gubitci iznose 4 poginula (od ovih 2 ustaše) a 3 domobrana i 2 ustaše ranjena⁴.

U vrijeme od 5 — 17. IV. Talijanske vojske iz Nevesinja u suradnji sa Srbima vodile su akciju protiv partizana na pravcu Kifino Selo (7 km sjeveroistočno od Nevesinja) — s. Brata (9 km istočno od Nevesinja) — s. Odžak (7 km jugoistočno od Nevesinja).

¹ Ove pregovore sa predstavnicima domobranstva vodili su pripadnici etnici.

² Treća neprijateljska ofanziva

³ Ovaj napad izvršio je Vareški bataljon NOP odreda »Zvijezda«. Tada su na ovom terenu ustaše i domobranci vodili borbu protiv jedne vojske Trećeg krajiškog NOP odreda koja je samostalno djelovala na desnoj strani Vrbasa. Vidi dok. 131, primjedba br. 6.

IZVJEŠTAJ ORUZMCKE POSTAJE BJELEMI I OD 28 APRILA 1942 GOD. O NAPADU PARTIZANA NA BORAC

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ZUPA HUM U MOSTARU

Prez. Broj: 1304/42.
Stanje na podru ju oružn.
postaje Bjelemi i i okolina.

1) MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA

Tajni tvo ministra

Z A G R E B .

2) MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA "

3) O B E UPRAVNOM POVJERENICTVU KOD II ARMATE TALIJANSKE VOJSKE

S U S A K.

Zapovjedni tvo oružni kog krila u Mostaru svojim dopisom od 6 svibnja 1942 g. Taj. br. 1013/42 izviestilo je ovu Župu sliede e:

Zapovjedni tvo oružni kog voda u Konjicu pod br. 563/Taj. od 2. svibnja o. g. dostavlja: izvješ e postaje Bjelemi i br. 129/Taj. od 28 travnja o. g. sliede eg sadržaja:

»17. travnja 1942. partizani su ja im snagama udarili na selo Bora , kotara Gacko, koga su nakon žestoke borbe kona no i zauzeli¹. Svo pu anstvo, koje je imalo priliku spasiti se, pobjeglo je u raznim pravcima: Gacko, Nevesinje i dr. mjesta.

Pad Bor a, nemilo se je dojmio pu anstva sela Bjelemi a (26 km. jugoist. od Konjica) i sada ni našta drugo ne misle, nego na bjegstvo iz ovog sela, jer se boje, da ih partizani iz sela Trnovo (kotar Sarajevo) i Glavati evo (20 km. jugoist. od Konjica) ne bi obkt lili i selo uništili.

Povodom ovog, ve su neki odpo eli izgoniti stoku iz sela u raznim pravcima, a po nekoji i obitelji, što se sprije ava od strane oružnika, ali je nemogu e sve prolaze zatvoriti i sprije iti izseljavanje, te ima izgleda, da se ovi više i nemisle boriti, u koliko bi partizani pokušali ponovno udariti na Bjelemi e.

19 travnja jedna skupina partizana udarila je na selo Dužane² (6 km zapadno od Bjelemi a, 21 km jugoist. od Konjica) i ovo su selo zauzeli.

¹ O borbi na Bor u, vidi dok. br. 79.

* Napad na ustaško uporište u selu Dužanima izvršili su partizani Konji kog bataljona.

Prilikom zauzimanja ovog sela, poginulo je 6 osoba, a 1 su odveli u Glavati evo i tamo strijeljali.

Odnosno je 6 komada pušaka i još dvije su date partizanima kako bi pustili uhva enog Osmana Mrn i a, što je i uspjelo, te su za dvije puške ovog pustili na slobodu.

Osman Mrn i pošto je pušten iz zarobstva partizana, izjavio je, da je njega kada je došao u zarobstvo, ispitivao pobunjeni ki zapovjednik o stanju po selima, pa i o tom, koliko je milicija utrošila strijeljiva prilikom borbi u selima Seljanima (8 km jugozap. od Bjelemi a) i Dramiševa (11 km jugozap. od Bjelemi a). Kad mu je ovaj odgovorio da ne zna, zapovjednik pobunjenika neki Šatar³ izvadio je komadi papira pisan na mašini i rekao mu »Vidiš ovo je prepis izvješ a koga je zapovjednik postaje Bjelemi i, podnio kotarskoj oblasti i vodu u Konjicu, utrošeno je 7150 komada naboja«, jer da oni imaju svojih ljudi svugdje, pa da znaju sve šta se radi. Istu ve er, kada je vo a milicije u Bjelemi u Ferhat Kurtovi poginuo u Konjicu, odmah su oni rekli, da je ubijen od njihovih ljudi.

Ova postaja zaista dostavila je izvješ e o vo enju borbi u selima Seljani i Dramiševo kotarskoj oblasti u Konjicu i vodnom zapovjedniku pod br. 222 od 10 travnja po Dedagi Šurkovi u, pa u koliko je imenovani donio ovo izvješ e, molim da se provjeri, kako je došlo do znanja partizanima, jer se podaci iznieti u postajnom izvješ u, slažu sa onim. koje je dao vo a pobunjenika i kazao Mrn i u. Ako je Dedaga Šurkovi uhi en po partizanima, onda je možda na taj na in došlo do znanja partizanima, a ako nije uhva en i ako je pismo predao kome treba, onda je vjerovatno, da neka osoba zaposlena u kotarskoj oblasti u Konjicu, stoji u dojavnoj službi sa partizanima i odaje službene tajne.«

Dostavljam prednje izvješ e na mjerodavnost.

Prema izvješ u vodnog zapovjednika u Konjicu tekli ⁴ Dedaga Šurkovi predao je zape a eno pismo od postaje Bjelemi i kako u vodnom zapovjedni tvu tako i kotarskoj oblasti u Konjicu. Povodom odavanja službene tajne zapovjedio sam da se provede istraga i o ishodu isto izviesti, o emu e se svojedobno izviestiti.

Na znanje.

ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

PODŽUPAN:
(Potpis ne itak)

**IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
OD 29 APRILA 1942 GOD. O BORBAMA U BOSNI I
HERCEGOVINI**

DNEVNO IZVJEŠ E Br. 119

(po podacima primljenim 29. travnja 1942 godine do 9 sati)

a) I. DOMOBRANSKI SBOR:

28. IV. oko 7.30 sati izme u željezni ke postaje Rudica i Blatna (na pruzi Bos. Novi — Bos. Krupa) napadnute su ophodnje za pregled pruge. Deset domobrana na eni su mrtvi (djelom iznakaženi) a 16 ih je nestalo. Kod odmetnika je 25 poginulo¹.

28. IV. prebacila se jedna ja a skupina partizana (oko 300) preko željezni ke pruge izme u s. Utinja (8 km sjeverno od Vojni a) i s. Skakavac (12 km jugoizto no od Karlovca) u pravcu s. Vukmanska Bukovica (17 km sjeverno od Vojni a). U borbi kod s. Kneževi a Kosa (3.5 km sjeverno od Vojni a) ubijeno je 85 odmetnika, a 3 puške su zaplijenjene. Me u poginulim odmetnicima koji su sudjelovali na eni su i seljaci koji su ve imali naše nove propusnice.

Nakon 14 satne žilave obrane Prijeboj (16 km sjeverozapadno od Biha a) je 27. IV. u 21 sat pao odmetnicima u ruke. U napadu na Prijeboj odmetnici su upotrebili i 2 tanka. Pobunjenici ke snage napadaju od 28. IV. u 7 sati Li ko Petrovo Selo (14 km sjeverozapadno od Biha a), a sudbina Plitvi kih Jezera je nepoznata. Zapovjedniku 2. pješa ke divizije naloženo je, da poja a u koliko mu je iz svojih slabih snaga mogu e posadu Li kog Petrovog Sela i Drežnik Grada (21 km sjeverozapadno od Biha a).

Prema izvješ u iz Biha a pobunjenici iz s. Mo ila (10 km jugozapadno od Slunja) napali su s. Oštarski Stanovi (3 km sjeverno od Rakovice). — Rakovica je ugrožena.

U prostoru Grme pl. opaženo je prikupljanje ja ih odmetni kih snaga².

b) II. DOMOBRANSKI SBOR:

27. IV. odbijen je bez gubitaka manji odmetni ki prepad na vis Ka un (1.5 km zapadno od Tesli a).

¹ Na željezni ku prugu Bos. Novi — Bos. Krupa napadao je u to vrijeme Drugi bataljon Prvog krajiškog NOP odreda. Partizani prilikom ove akcije nisu imali gubitaka.

² Na ovom terenu tada je djelovao Prvi krajiški NOP odred.

28. IV. u 5 sati odbijen je ja i napad pobunjenika kod s. MusL elinac (11 km jugoizto no od Banja Luke). Jedan domobran je lakše ranjen, dok gubitci odmetnika nisu poznati.

28. IV. od 4—5.30 sati napadali su pobunjenici Bos. Dubicu. Položaji su održani. Vlastitih gubitaka nije bilo, a pobunjeni ki nisu paznati³.

c) III. DOMOBRANSKI SBOR:

U akciji TRIO I, Njema ke i Hrvatske ete stigle su do crte: s. Renovica (11 km jugozapadno od Rogatice) — s. Mesi i (5 km južno od Rogatice) — s. Bora (7 km južno od Rogatice) — s. Pabrica (8 km jugoizto no od Rogatice) — vis Ivica (k. 1497 — 9 km zapadno od Višegrada) — s. Jela i i (na Drini — 4 km sjeverozapadno od Višegrada). Neprijatelj utvr uje visove južno od r. Pra e i izgleda da ih ho e braniti. — Divizija »PUSTERIA« isti okolicu Goražda. Podizanje mosta kod Goražda spre eno je odmetni kom vatrom. — Divizija »CACCIATORI D' ALPI« desnom kolonom u nastupanju prema Gackom razbila je odmetni ki odpor i dospjela do s. Dobro Polje (9 km sjeverozapadno od Gacka). Lieva kolona još nije poduzela napredovanje prema Kalinoviku. Gubitci divizije: 11 mrtvih i 41 ranjenih.

Od 27. IV. u 21 sat do 28. IV. u 5 sati premo niji broj odmetnika bezprekidno je napadao Begov Han, s. Mra aj (15 km jugoizto no od Begov Hana) i s. Zele e (5 km sjeveroizto no od Begov Hana) sa namjerom da se prebaci preko r. Bosne⁴. Svi su napadi odbijeni bez gubitaka.

U Rogaticu upu ena je preselica.

Zrakoplovstvo bacalo je hranu u Varcar Vakuf i primjetilo da je kolona pu anstva sa puta Seme — Višegrad krenula na sjever i kod s. Stari Brod (na Drini — 11 km sjeverozapadno od Višegrada) po ela prebacivati se na Srbsku stranu.

Akcija Jajce — Varcar Vakuf uspjela je⁵. Potankosti još nisu poznate. Pukovnik Simi javlja, da su Talijani napustili Varcar Vakuf i krenuli u pravcu Klju a. U Varcar Vakufu vlada glad i bolest. Poduzete su mjere za ishranu Varcar Vakufa.

O borbama koje su vo ene 17. IV. oko Bora a® (15 km sjeverozapadno od Gackog) doznale su se još ove pojedinosti:

U po etku napada Koji je izvršen jednovremeno na sva sela, straže milicionera davale su jak odpor tako da se ni jedan od njih

³ Ovaj napad na Dubicu izvršio je Prvi i Drugi bataljon Drugog krajiškog NOP odreda. »

* Pomenuta ustaška uporišta napadali su partizani NOP odreda »Zvijezda«.

¹ O situaciji oko Mrkonji Grada vidi dok. br. 122 primjedba br. 7

⁰ O napadu partizana na Bora vidi dok. br. 79.

nije spasio. Istog trenutka stupila je cela Bora ka milicija u borbu koja se vodila do 21 sat. Najja i napad bio je na oružni ku postaju koja je tu ena i topovima. Oružnici su se borili prvo iz same zgrade, a potom iz rovova oko zgrade. — Pred nadmo nim pobunjeni kim snagama (cienjene navodno više tisu a) u prvi mrak po elo je povla' enje prema Ulogu (15 km jugozapadno od Kalinovika) pod stalnom vatrom pobunjenika. Naši gubitci ciene se na 7 poginulih i nestalih oružnika, a od pu anstva izginulo je i nestalo ili zarobljeno oko 400 osoba, a ranjeno oko 60. Pobunjenici su imali velike gubitke.

(M P.) Glavar glavnog stožera
 general-poru nik
 (Vitez-Laxa)
 Laxa

IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA HRVATSKOG DOMOBRANSTVA
OD 30 APRILA 1942 GOD. O BORBAMA U BOSNI I
HERCEGOVINI

DNEVNO IZVJEŠ E Br. 120

(po podatcima primljenim 30. travnja 1942. godine do 9 sati)

c) III. DOMOBRANSKI SBOR:

U akciji TRIO I,¹ dio Njemačkih i Hrvatskih eteta sa skupinom zapovjedajućeg generala iz Srbije istili su 29. IV. područja u okolini r. Drina i Prača. Ostale snage države sjevernu obalu Prače, od sela Renovica do sela Borovca (3 km sjeverozapadno od Ustiprača). Divizija »PUSTERIA« istila desnu obalu r. Drine između Višegrada i Međeđe. — Divizija »CACCIATORI D' ALPI« nalazi se oko Gackog. Divizija »TAURINENSE« završila je skupljanje kod Sarajeva.

Od 29. IV. u 13 sati vodi se borba kod Begova Hana² (17 km jugozapadno od Zavidovića). Ishod još nije poznat.

Pobunjenici iz oblasti Stolca i dalje uništavaju okolna hrvatska sela i približavaju se dielu željezničke pruge Žitomisli — Gabela — Gabela (pruga Mostar — Dubrovnik)³.

27. IV. došli su u Varcar Vakuf zapovjednik etničke komande Kocić, u čijem čelu Drenović i predstavnik političkih etničkih organizacija Mitrović i podnijeli predlog za prekid neprijateljstva⁴.

(M. P.)

Glavar glavnog stožera
general-poručnik
(Vitez-Laxa)
Laxa

¹ Odnosi se na Treću neprijateljsku ofanzivu.

* Povremena uznemiravanja ustaško-domobranske posade u Begovom Hanu u to vrijeme izvodili su partizani Prvog udarnog bosanskog bataljona u zajednici sa dijelovima Zeničkog partizanskog odreda.

* Na pomenutu željezničku prugu napadali su partizani Južnohercegovačkog partizanskog odreda.

⁴ Odnosi se na prijedlog za sporazum koji je ustaškim vlastima ponudio Uroš Drenović, komandant etničkog bataljona »Petar Kočić«.